

■ De bommenwerper was na de noodlanding nog aardig intact. (Bron: Fries Verzetsmuseum)

Noodlanding van Amerikaanse bommenwerper nabij Urk

Terug naar 8 oktober 1943

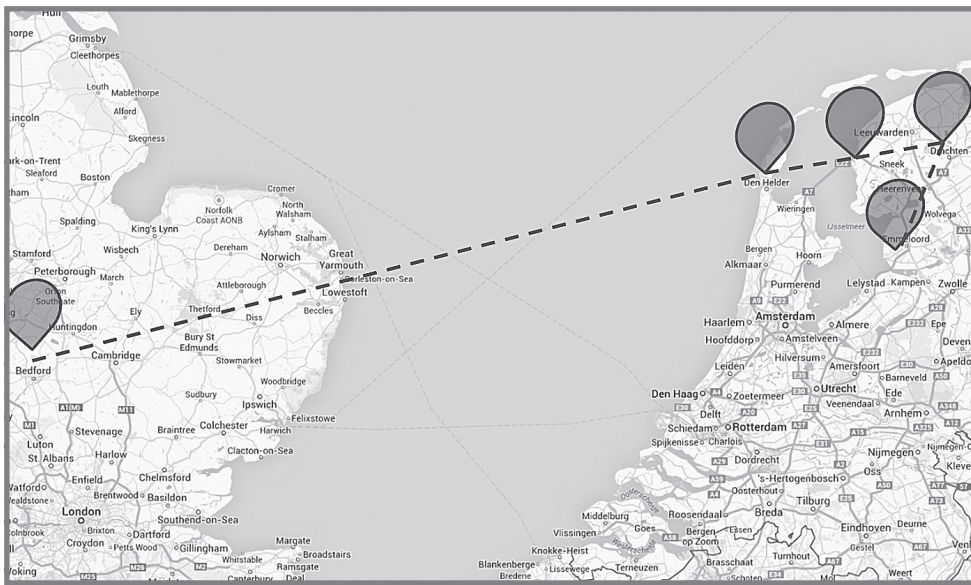
Op 8 oktober 1943 maakt een Amerikaanse B-17 bommenwerper een noodlanding in de buurt van Urk. Urkers zien het gebeuren en raken zelfs betrokken bij de hulpverlening aan de bemanning. Anderen zijn getuigen van de paradetocht met de twee gewonde vliegeniers door de Urker straten. Kortom, dit vliegtuig en deze bemanning leven lang voort in de harten van de bevolking. In de aanloop naar 4 en 5 mei een terugblik op de gebeurtenissen.

Jannetje Bakker fietst op die achtste oktober van 1943 van Urk naar Emmeloord, toen nog dorp A. Ze ziet het vliegtuig laag overkomen. Een andere Urker, Joh. Gerssen (de Bie), ziet eerst massa's bommenwerpers overkomen. Eén ervan cirkelt boven Urk en vliegt steeds lager. Plotseling begrijpt hij dat het om een noodlanding gaat. Hij gooit de trossen van zijn vlet los en steekt het kanaal over. Gerssen moet nog een stuk lopen, maar is als eerste bij het vliegtuig. Als Jannetje ook eindelijk de plek in het riet bereikt, zijn er al meer Urkers gearriveerd, onder anderen Jelle Pasterkamp, Jochem Post en Jaap Romkes. Wat ze zien is een vliegtuig – nog redelijk intact, twee gewonde Amerikaanse vliegeniers en acht collega's van hen.

Oorlog

Terug naar 1941. Amerika verklaart Japan na de aanval op Pearl Harbor de oorlog, en daarmee ook Duitsland. De regering roept haar jongens en mannen van 18 tot 50 jaar op te kiezen voor een carrière in het leger en deze tien geven daaraan met honderdduizenden anderen gehoor. Ze komen uit verschillende staten, variëren in leeftijd, maar streven hetzelfde doel na: vechten voor vrijheid. Amerika en haar bondgenoten voeren vanaf 1943 een 24-uurs luchtoffensief uit op de Duitse oorlogsindustrie en begin oktober maakt deze groep van tien vliegeniers daarvoor het eerste deel uit. De missie slaagt, ze keren behouden terug op de Amerikaanse vliegbasis in Groot-Brittannië.

Met de tweede missie een paar dagen later is havenstad Bremen het doelwit. Daar moet een formatie van 399 bommenwerpers het industriegebied uitschakelen. De achttien toestellen van 305 Bomb Group die hiervan deel uitmaken, stijgen vanaf kwart voor twaalf op met tussenpozen van een minuut. Boven het eiland Texel sluiten de P-47 Thunderbolt escortjagers zich aan om hen tegen vijandelijke jagers te beschermen. Deze 'kleine vrienden' moeten boven Drachten

in actie komen, als de bommenwerpers een korte, maar hevige aanval krijgen te verduren van Focke-Wulf Fw-190 jagers van de Luftwaffe. Eén toestel wordt geraakt, dat van piloot Wally Emmert. kogels treffen de cockpit en staart van het toestel. Vanuit de andere bommenwerpers is duidelijk te zien dat het vliegtuig in brand staat. Het cockpitraam naast copiloot Bob Fortnam uit Boston breekt in stukken. Wally Emmert is vrij ernstig gewond, met een schot in zijn onderbuik. Onder hem zit de tweede gewonde, de neusschutter Walter Fox uit Den-

ver. Hij krijgt een kogel door zijn linkerbeen. Helemaal achterin het vliegtuig bevindt zich een derde gewonde, staartschutter Howard Newton. Zijn verwondingen zijn niet ernstig. Duidelijk is dat het vliegtuig niet verder kan en een noodlanding moet maken. Daarom buigt het af richting de nieuwe polder.

Copiloot Bob Fortnam verricht de laatste handelingen om de noodlanding te maken. Om de kans op explosies te verkleinen, trekt hij een hendel over om de bommen los te laten. Het vliegtuig komt vrij goed terecht,

■ Acht van de tien bemanningsleden. De groep veranderde vlak voor de tweede missie, die eindigde met de noodlanding nabij Urk. Onderste rij, van links naar rechts: Wally Emmert, Bob Fortnam, Ernie Shelander en Urb Klister (hij is vervangen door Theodore Sysol). Bovenste rij, van links naar rechts: Elton Kevil, Joe Weiss, Jimmy Strange, Virgil Bartels (hij is vervangen door Walter Fox) en Howard Newton.

vijf kilometer ten noordoosten van Urk op kavel H-32. De onderste koepel is niet ingetrokken, waardoor het toestel in de zachte polderklei vertraagt. Bob Fortnam klimt uit het gebroken raam en valt op de grond. Daarna verlaten ook zijn collega's het vliegtuig: rechterboordschutter Theodore Sysol uit Michigan, Jimmy Strange uit Idaho - die zijn plaats in de neergelaten koepel had, navigator Ernie Shelander uit Minnesota, boordwerktuigkundige Joe Weiss uit Chicago, de jongste Henry Bessette uit Vermont - hij had zijn plaats achter de radio en linkerboordschutter Elton Kevil uit Texas. De twee gewonden komen ook naar buiten.

Verrast

Bob Fortnam is verrast als hij de bommen ontdekt. Ze zitten nog in het vliegtuig, tussen de prut, omdat de luiken van het vliegtuig openstonden bij de landing. Fortnam heeft geen idee wat de oorzaak is van het feit dat de explosieven niet gevallen zijn. Omdat de Amerikanen geen informatie of bewijs in handen van de Duitsers willen geven, is het hun opdracht het vliegtuig te verwoesten. Fortnam gebaart naar de 14-jarige Urker Jochem Post met een pakje lucifers dat hij het toestel in de brand gaat steken. Om hem en de rest te waarschuwen, roept hij 'boom boom'. Het lukt de bemanning niet om het vliegtuig in vlammen te laten opgaan. Daarom slepen ze zoveel mogelijk apparatuur naar buiten en beginnen ze er op te schieten. Ondertussen zijn de Duitsers vanaf de Staart richting Tollebeek vertrokken.

Verzetsstrijder ingenieur Klazema is ook ter plaatse. Hij vraagt Urkers om te kijken of zij voor Wally en Walter medische verzorging kunnen regelen. Jammer genoeg kan hij niets voor hen betekenen. De twee gewonde bemanningsleden blijven bij het vliegtuig achter. De anderen verdwijnen tussen de toegestroomde Urkers en mensen uit de polder. De Duitsers zijn dan al dichtbij. Jelle Pasterkamp heeft een fonkelnieuwe gabardine regenjas aan en ook Jaap Romkes draagt een goede regenjas. Klazema vraagt aan beiden of ze deze willen afstaan 'voor het goede doel'. Klazema zegt: 'Je loopt naar het bosje met je vriend en laat je jas van je afglijden op de grond'. Dat doen ze. Kledingstukken verwisselen van eigenaar en zo trekken als burger vermomde vliegeniers het riet in, richting Emmeloord. Klazema bindt hen op het hart zich zo goed mogelijk te verbergen. Hij belooft bij het vallen van de avond met hulptroepen terug te komen.